

Crimen Fori Ecclesiastici

Seu Decretalium Gregorii IX. Pont. Max. Liber V ; Brevi Methodo ad discentium utilitatem Expositus, In quo praecipuae circa Materiam hujus Libri Quinti, quae tum in Theoria, tum in praxi occurrunt, difficultates solvuntur, allatis etiam contrà sentientium fundamentis, & horum solutionibus

Accedunt duo Indices, unus Titulorum initio Operis, alter rerum, & verborum notabilium in calce ejusdem

Schmalzgrueber, Franz

Ingolstadii, 1727

VD18 13510827-001

§. III. De Denuntiationibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75232)

S U M M A R I U M.

126. Definitio Denuntiationis, & Species triplex.
127. In quibus Delictis Evangelica locum habeat?
128. Quis ita denuntiare possit?
129. An etiam ille, qui juravit se nolle denuntiare?
130. Modus in hac Denuntiatione adhibendus.
131. &c. An iste ex præcepto sit observandus?
138. &c. An ordini in hac observando renuntiare possit?
143. &c. An Superiori denuntiare possit delictum Religiosi jam emendati?
148. &c. Quomodo in praxi gerere se Superior debeat, post factam sibi Denuntiationem Evangelicam?
150. Quis sit Effectus hujus Denuntiationis, & usus?
151. Definitio Denuntiationis Judicialis.
152. Divisio in Generalem, & Specialem?
153. &c. Differentia ejus à Denuntiatione Evangelica.
157. &c. Quenam crimina judicialiter denuntiare possint?
160. &c. An socius criminis admitti possit ad denuntiandum Socium?
163. Quando Denuntiationi Judiciali sit locus in foro Canonico?
164. Denuntiationis Canonicae definitio, & divisio.
165. Quis ad eam faciendam admittatur?
166. Eius effectus.
167. Definitio Denuntiationis Civilis, & divisio.
168. In privatam,
169. Et publicam.
170. Forma hujus Denuntiationis,
171. Et Effectus.

QUæritur 1. quid sit Denuntiatio in genere, & quæ ejus Species? *Com-*muniter describi solet, quod sit Delatio, sive manifestatio criminis Superiori facta sine solennitate. Ita Hofl. *Summ. b. tit. Rubr. de Denunt. n. 1.* Sylv. *V. Denuntiatio n. 1.* Honor. *hic n. 57.* Pirhing *n. 86.* König *n. 95.* Reiffenstuel *n. 58.* & quoad sensum communiter DD. alij.

Species ejus communiter referuntur tres, Evangelica, Canonica, & Judicialis. Abb. *in c. novit 13. de Judic. n. 33.* Durand. *Spec. tit. de Denunt. §. 2. n. 8.* Marant. *de Ord. Jud. p. 6. tit. de Denunt. n. 1.* Laym. *l. 3. tr. 3. p. 2. c. 4. n. 1.* Wagnereck *in c. 14. V. quando not. 1. b. tit. Vallens. hic §. 5. n. 1.* Pirhing *n. 86.* König *n. 96.* Wiestner *n. 56.*

Rectius fortasse alij secundum TT. bifariam illam dividunt in Evangelicam, & Judicialem; Judicialem verò in Canonicam, & Civilem; nam & Canonica Judicialis est.

QUæritur 2. quid sit Denuntiatio Evangelica? *Denuntiatio Evangelica* sic dicta, quod à Christo tradita sit in Evangelio *Matth. 18. v. 15.* est alicujus criminis Rei ad Superiorem delatio, non ut ille, inflicta pœnâ, publicè plectatur, sed ut ad pœnitentiam perducatur, & correctus respiscat. Locum habet Denuntiatio hæc in quovis peccato occulto, modò non sit omnino occultum, sed quod possit probari, saltem per duos testes; quia omnino occulta soli DEO servantur *can. si omnia 7. junctâ Gloss. V. eod. caus. 6. q. 1.* Abb. *in c. 13. de Judic. n. 41.* Pirhing *hic n. 86.*

Denuntiare sic possunt omnes, dum modo in peccato, saltem graviore, & scandaloso ipsi non perseverent; nam si hujusmodi crimine Denuntians ipse obstructus sit, denuntiatum illum criminis exceptione potest repellere, etiamsi ille injuriam suam persequatur. *Gloss. in can. si peccaverit 19. v. eod. caus. 2. q. 1.* Abb. *in c. 13. de Judic. n. 39.* Honor. *hic n. 60.* Pirhing *n. 86.* König *n. 99.* Wiestner *n. 58.* Reiffenstuel *n. 77.* & colligitur ex *c. cum dilectus 20. b. tit. Ratio est, quia præterquam quòd is, qui propria non corrigit, indignus sit, ut corrigit, & audiatur, præsumitur non bono zelo denuntiare peccata aliena, cum ipse in se illa non corrigit.*

Potest autem ita denuntiare etiam ille, qui juravit se nolle denuntiare; quia tale Juramentum est perniciosum, ac illicitum, quemadmodum *25. §. ult. de Jurejur.* Imo ex opinione Abb. *l. cit. n. 35.* & *36.* quem cum alijs sequuntur Pirhing *l. cit.* & Reiffenstuel *n. 79.* quilibet ex præcepto Charitatis fraternæ ad hanc Denuntiationem obstringitur, eò quòd verba Evangelica apud *Mattheum* sint imperativi modi. Quæ opinio maxime procedit in ijs, ad quos correctio spectat ratione curæ, vel officij, ut sunt Prælati, Curati, Paterfam, Mariti, Rector Provinciarum *can. duo ista 35. caus. 23. q. 4.* & ibi *Gloss. V. Episcopo,* Joan. Andr. *in c. 13. de Judic. n. 6.* König *n. 99.* Quoad cæteros obligationem istam non pauci negant, & putant correctionem hanc solum esse de consilio, sicut alia pia opera.

130 Modus in hac Denuntiacione adhibendus præscribitur apud *Matth. 18. v. 15. & duob. seqq.* nam 1. corripendus delinquentis est privatim absque arbitris, idque non tantum semel, sed iterum, ac tertio; deinde coram uno, vel duobus testibus; & denique si secretis his admonitionibus insuper habitis, non respiciat, tum demum ad Ecclesiam, sive Superiorem, tanquam Patrem corrigendus deferri debet, *Palao tr. 6. D. 3. p. 8. n. 1. & 2.*

131 Dub. 1. an relatus fraternali correctionis modus sit præceptus? *Gloss. in can. si peccaverit 19. v. eod. caus. 2. q. 1.* putat tantum esse de consilio, saltem respectu Laicorum, quod præceptum de eo observando videatur esse nimis durum: *Salmeron. tom. 4. in Evang. p. 3. tr. 11.* Existimat præceptum quidem esse, sed præceptum hoc non esse extendendum, nisi ad ea peccata, quæ iniuriosa, & damnosa sunt corripienti, propter verba, *si peccaverit in te. Matth. v. 15. cit.*

132 Sed dicendum, ordinem hunc in quibuscunque proximi peccatis regulariter non tantum Divino, sed etiam naturali Jure præceptum, & observandum esse. Ita *S. Thom. 2. 2. q. 33. art. 7. Suar. tom. 4. de Relig. l. 10. c. 7. a. n. 10. Cornel. à Lapid. in Matth. v. 15. cit. S. 3. Conink D. 28. dub. 2. n. 132. Palao tr. 6. D. 3. p. 8. n. 4. Wiestner hic n. 60. Reiffenstuel ibid. n. 62. Magnif. P. Schmier p. 1. de Delict. c. 4. n. 138.* Et quidem, quod ordo iste observandus sit Jure Divino, expressè decusum est *c. novit. 13. v. & Rex de Judic. c. licet Heli 31. v. cum igitur de Simon. & c. cum ex injuncto 12. v. nec quisquam de Heret. ubi Alexander III. & Innocentius III. ejusmodi correctionem fraternali Mandatum Divinum, & Evangelicam Regulam appellant.*

Quod verò idem ordo etiam sit præcepti naturalis, probat evidens ratio; nam Lex Charitatis omnibus insita exigit, ut proximus peccans corrigendo in salutis semitam reducat, quam minimo id fieri potest, ejusdem damno, & præjudicio famæ illius, honorisque. Id autem fit, quando ordo relatus observatur. Ergo &c.

133 Dixi autem Regulariter; nam varij casus sunt, quibus delinquentis, dicto ordine non observato, statim denuntiari potest, & saepe debet Superiori.

Et 1. quidem, quando Delictum jam est notorium; tunc enim, cum jus famæ unà cum possessione jam supponatur amissum, statim ad Superiorem, & Judicem deferri potest, juxta præceptum Apostoli 1. *Timoth. 2. ibi, Peccantes coram omnibus argue, ut ceteri metum habeant;* quia ut *can. si peccaverit 19. caus. 2. q. 1.* loquitur Augustinus, *corripienda sunt coram omnibus, que peccantur coram omnibus.* *S. Thom. 2. 2. q. 33. art. 7. pr. Laym. l. 3. tr. 3. p. 2. c. 4. n. 3. concl. 1. Palao tr. 6. D. R. P. Schwalzgrueber L. V. T. 6.*

3. p. 13. n. 8. König hic n. 106. fin. Wiestner n. 61. Reiffenst. n. 65. Magnif. P. Schmier p. 1. de Delict. c. 4. n. 134.

2. Quando delictum etiam occultatum, cedit in damnum Reip. aut etiam tertij privati, & id secreta monitione impediri non potest, ut sunt proditio, conspiratio, hæresis, susurratio, perturbatio pacis, & charitatis communis &c. nam quia in his aut raro, aut nunquam sperari potest correctio delinquentis ex secreta monitione, ideo iste statim hac ommissa denuntiari debet, ut provideatur bono communi, & caveatur damnum tertij. *Laym. concl. 2. & 3. Palao n. 5. Reiffenstuel n. 66. Magnif. P. Schmier n. 135. cum cit. & colligitur ex Matth. v. 15. cit. ubi studiosè dixit Salvator, si peccaverit in te, non in multitudinem, denotans, in Delictis privatis duataxat, non in publicis, & Reip. noxijs, ordinem ibi præscriptum esse servandum.*

3. Quando secreta correctio aut nobis damnosa, aut peccanti non profutura censetur; quia obligatio non datur ad inutilia, aut nociva: & hinc *S. Augustinus*, relatus *can. si quis 4. de Pœnit. dist. 7. ait: Si scirem non tibi prodesse, non te admonerem.* Hinc melius facit ille, qui Delictum occultum proximi, quod per seipsum corrigere non valet, statim Superiori denuntiat, non ut Judici, sed ut patri, ut illud pro sua, quâ pollet, autoritate in secreto studeat emendare. *Laym. n. 6. concl. 6. Palao n. 10. Engl. hic n. 29. König n. 107. Reiffenstuel n. 67. & 69. Schmier n. 137.* qui cum *Paisierin. Trib. Regul. q. 9. n. 43.* notat, Prælatos regulares universaliter à strepitu Judicij abstinere debere, quamdiu delinquentes paternè corrigere, & scandala præcavere possunt.

4. Quando Delictum sibi statim absque communicatione cum aliena persona, denuntiari Prælatum præcipit, ut respectu certorum Delictorum solent Inquisitores Hæreticæ pravitatis. *Palao n. 4. qui n. 11.* addit, præceptum hoc statim denuntiandi absque communicatione cum alia persona intelligendum de Delictis, de quibus certè conitat, quod contineantur in Edicto. Secus est, quando is, qui scit, delictum esse commissum, dubitat, an illud contentum sit sub Edicto; tunc enim absque dubio poterit consulere Confessarium, vel alium virum doctum: neque hanc communicationem intendit Superior prohibere.

Ad Argumentum pro Sententia contraria n. 131. aliatum dico, præceptum servandi ordinem à Christo pro correctione fraternali præscriptum non esse nimis durum, cum, ut vidimus, non pro omnibus circumstantijs obliget. Verba *si peccaverit in te* cum *S. August. Chrysost. & alijs PP. Suar. tom. 4. de Relig. l. 7. c. 7. n. 12. &*

D

Lor-

Lorca 2. 2. q. 33. art. 8. D. 46. membr. 1. n. 12. explicant, ut idem significant, si peccaverit te sciente, sive cum tuo contemptu, & scandalo: vel dici cum Cornel. à Lapide adv. 15. cit. v. dices potest, sub peccatis nobis illatis per Synchdochen comprehendendi omnia peccata, quod cum proximum debeamus diligere, sicut nos ipsos, injuria huic illatz censentur nobis illatz.

33 Dub. 2. an dicto Evangelicæ Denuntiationis, & correctionis ordini valeat renuntiari? Negant Philarc. de Offic. Sacerd. tom. 1. p. 1. l. 4. c. 14. pr. & Lorca 2. 2. q. 33. art. 8. D. 47. n. 13. ex ratione, quod ordo iste Jure Divino præscriptus sit intuitu non tantum privati ejus, qui corrigitur, sed publici boni, quod ex ordinis istius observatione resultat in Remp. cum plurimum conferat ad conservandam pacem Communitatum, & evitacionem rixarum, aliorumque incommodorum. Conf. sæpe Prælatus est minus aptus ad corrigendum alio particulari, tum quia gratus non est delinquenti, tum quia non habet tantam peritiam tractandi proximum, & fortè etiam, quia delinquentem aliàs averfatur. Ergo saltem in hoc casu non licet, omiffa correctione utili, descendere ad denuntiationem inutilem: conf. pro hoc casu etiam non potest subditus renuntiare præscripto ordini; quia talis renuntiatio esset prodiga famæ, & perniciofa renuntianti.

339 Sed dicendum, ejusmodi Renuntiationem cuilibet in particulari, & totis præsertim Communitatibus permisissam, imò laudabilem esse. Suar. tom. 4. cit. l. 10. c. 7. n. 28. Thom. Sanch. l. 6. mor. c. 18. n. 43. Joann. Sanch. D. 46. select. n. 28. Ribadeneira de Inst. Societ. JESU c. 34. Conink 2. 2. D. 28. Dub. 11. n. 297. Laym. l. 3. tr. 3. p. 2. c. 4. n. 5. v. præterea. Palao tr. 6. D. 3. p. 9. n. 2. Wiestner hic n. 63. Ratio est, quia communis DD. sententia cum S. Thom. 2. 2. q. 64. art. 5. ad 3. defendit, quilibet est dominus suæ famæ, & honoris. Igitur huic suo juri renuntiare, famæque suæ detrimentum subire ex fine honesto potest arg. c. si terra 6. de privil. Talis finis honestus est major Spiritualis correcti profectus, submissio, & humilitas propria, major securitas à relapsu, major communitatis integritas; negari enim non potest, Communitatem magis servari indemnem, & ipsos subditos circumspiciendos processuros, si sciant, peccata propria occulta à quolibet, qui extra Confessionem, vel peccati consilij casum notitiam eorum habet, manifestanda esse Superioribus.

340 Conf. 1. ex Instituto Societatis JESU, cujus sequaces majoris abnegationis, & profectus Spiritualis gratiâ contenti esse debent, si per quemcunque, qui hoc extra Confessionem intellexerit, secreta mentione prætermiffa, defectus illorum oc-

culti manifestentur Superiori. Exam. Gen. c. 4. n. 2. Summar. Conf. Regul. 9. § 10. & Congreg. VI. Gener. Decret. 52. non potest autem dici inhonestè, & illicite sic estatutum, ut patet ex Constitutionibus Apostolicis Gregorij XIII. Pauli III. & Julij III. qui institutum Societatis ex integro approbârunt, etiam poenâ Excommunicationis in impugnatores propositâ. Conf. 2. potest aliquis, & laudabiliter quidem, humilitatis, & profectus Spiritualis studio, Prælato proprio, vel alijs manifestare defectus occultos proprios. Ergo ex simili fine potest permittere, ut iidem manifestentur ab alijs Conf. 3. si proximus jam amisisset famam apud Prælatum suum, apud hunc rectè potest quis agere de ejus peccato, modò id faciat ex bono fine. Ergo idem videtur dicendum, quando proximus ex justa causa non vult servare suam famam apud Prælatum, sed potestatem ejus alteri facit.

Rectè tamen hoc loco advertunt l. 141. cit. Suar. c. 12. n. 3. § 35. Sanch. c. 18. n. 50. Palao p. 9. n. 7. Wiestner n. 64. cessionem illam famæ respectu defectus oculi in Societate tantum fieri, ut ad Superiorem, tanquam Patrem, non tanquam Judicem deferatur; quia sic cedenti est utilior, & minus onerosa: quo modo actus gestus in dubio semper præsumitur, ut rectè ostendit Menoch. l. 4. præsumpt. 9. per totam. Unde licet Prælati in denuntiarum animadvertere queat moderata, & paterna correctione, judicialiter tamen, & nigrorè contra eum procedere non potest, ut ex allegata Societatis Jure ostendunt Suarez, Sanchez, Palao l. cit.

Ad Argumentum contrarium huic finit⁴² non obeit manifestatio defectus, facta ex voluntate ipsius delinquentis, renuntiantis juri suo ob studium profectus sui Spiritualis; sicut finit, intento per Sigillum Sacramentale non obeit manifestatio facta ex voluntate, & licentia expressâ ipsius confidentis, ut rectè observant Sanch, Palao, Wiestner l. cit. Ad Conf. imprimis raro omnino contingere potest casus, quod non melius, vel saltem æquè bene correctio, & emendatio delicti obtineatur per Superiorem, præsertim in Societate, ubi Superiores tot informationibus de vita, & moribus factis constituuntur: deinde esto, æquè bene, vel etiam melius obtineatur illa per inferiorem, ut rectè Palao n. 5. notat, lætio illa famæ proximi, ex delatione ad Superiorem facta contingens, abunde compensatur per fructum Spiritualem, quem ille haurit ex tam generosa renuntiatione Juris in suam famam.

Dub. 3. an Superiori denuntiare valeat⁴² delictum Religiosi jam emendati? Affirmant Richard. in 4. dist. 19. art. 3. q. 1. in Corp. Angel. V. Denuntiatio n. 10. Grass. p. 1.

p. 1. decif. l. 2. c. 69. n. 30. ex ratione; quia tali delicto cognitio, Superior potest removere pericula, & occasiones peccandi, quod admodum proficuum est Religioso, quamvis jam emendato.

144 Sed tenenda est Sententia negativa, quam etiam defendunt S. Thom. Quodl. 11. ar. 13. ad 3. Sot. relex. de Secreto membr. 2. q. 4. concl. 4. Navar. Man. c. 24. n. 230. Valent. 2. 2. D. 3. q. 10. p. 8. sed relex. Sanch. l. 6. mor. c. 18. n. 49. § 60. Laym. l. 3. tr. 3. p. 2. c. 4. n. 1. pr. Palao tr. 6. D. 3. p. 12. n. 4. Wiestner hic n. 65. & alij, id desumentes ex verbis, *si te audierit, iuratus eris fratrem tuum*. Matth. v. 15. eis, quibus Christus, fratre emendato, desistendum non obscure insinuavit. Ratio est, quia Evangelica Denuntiatio in Delictis occultis ex Divina institutione ordinatur ad correctionem fratris delinquentis. Non bene autem applicatur medium, sine jam obteato. Ergo &c.

149 *Procedit hoc saltem in casu, quo certum est denuntiaturo, quod frater sit emendatus.* Quando dubium est, an delinquens emendatus sit, distinguendum est, an Delictum vergat in damnum tertij, vel Communitatis, an verò in damnum solius delinquentis. Si primum, casu, quo dubium est, an delinquens sit emendatus, vel periculum sit recidivæ, nisi Prælato manifestetur, denuntiandum illud Prælato est; quia damnum communitati, vel tertio faciendum etiam sub dubio præponderat famæ particularis delinquentis, & communitas, vel tertius innocens habet jus, ut præservetur à damno sibi imminente, etiam si hoc sit cum aliqua jactura honoris alicujus nocentis. Sanch. l. 6. mor. c. 18. n. 47. Palao p. 12. cit. n. 6. § apud hos cit.

146 Si secundum, interest, an delinquens cesserit Juri ad suam famam quoad Denuntiationem delicti sui, an verò non. Si prius, denuntiar Superiori poterit, etiam stante dubio de emendatione delicti; quia adest finis correctionis, ac proinde causa honestans Denuntiationem. Si posterius, non potest stante prædicto dubio, Delinquens denuntiar Prælato; quia dum dubitatur, an emendatus delinquens sit, ignoratur, an adit causa honestans denuntiationem; nam hæc solum correctio est. Quando autem ignoratur, an adit causa honestans Denuntiationem, non potest denuntiar delinquens, utpote qui habet jus certum ad famam, & jure certo spoliari non debet ob causam dubiam. Ergo &c.

147 Ad Argumentum contrarium n. 143. aliter dico, id solum procedere, quando adhuc periculum recidivæ subest; nam stante periculo probabili relapsus, manifestari delinquens est, ut præservetur, ut cum D. Thom. Adrian. Sot. Valent. notat Palao p. 1. & probat ratio; nam ob finem istum R. P. Schmalzgruber L. V. T. 4

etiam posset denuntiar privato, si absque istius opera delinquens à relapsu præservari non posset. Periculum autem relapsus probabile, ut idem Palao l. cit. advertit, tunc imminere censetur delinquenti, quando ita proximis peccati occasionibus est innodatus, ut moraliter loquendo judicetur casurus, nisi ab illis divertatur.

Dub. 4. quomodo in praxi gerere se debet Superior, vel Judex facta sibi Denuntiatione Evangelica, seu paterna? Distingueno, an Delictum adhuc sit occultum, & nemini præjudiciosum, an verò notorium, vel occultum quidem, sed in damnum Communitatis, vel tertij cedens.

Si primum, Superior, seu Judex debet se accommodare justæ, & rationabili intentioni, seu petitioni denuntiantis, illiusque modo denuntiandi; consil. ex tali Denuntiatione judicialiter adversus denuntiatum procedere, & punire illum ita non potest, quamdiu emendatio delinquentis sperari potest. Potest tamen 1. eundem punire injunctâ poenitentia moderatâ, quæ neque infamiam irroget, neque delictum, si grave sit, manifestet. 2. Potest à loco, vel ministerio, ex quo periculum iterum delinquendi eidem nascitur, ipsum removere, si fieri id possit absque infamia delinquentis. 3. Potest de modo correctionis adhibendæ cum aliquo, vel aliquibus Consultorum suorum tractare, si hoc necessarium judicat ad remedium adhibendum. 4. Potest eadem Denuntiatione socium fidelem adjungere, qui ejus actiones exploret, & ad Superiorem referat. 5. Potest, si ei moraliter constet de delicto subditi, saltem per delationem unius testis oculati, de quo nulla potest esse suspicio falsitatis, graviter subditum reprehendere etiam coram duobus, vel tribus testibus, minis eum terrere, injungere præceptum, etiam sub Excommunicatione, si ita necessarium videatur, ne locum suspectum adeat &c. Palao tr. 6. D. 3. p. 11. n. 1. § seqq.

Si secundum, non est necesse, ut Superior juxta petitionem denuntiantis corrigat denuntiatum secreto, sed potest præcipere delatori, ut relicta denuntiatione fraterna, ad Judicalem transeat: cui præcepto tenebitur obedire delator, nisi ob grave periculum sibi imminens excusetur; nam ut rectè dicitur in Deeret. 58. Congr. Gen. 6. quando prudenter judicaretur non posse adhiberi sufficiens remedium, quo provideatur bono communi, vel personæ tertij, nisi assumatur in ea re officium Judicis, tunc tenebitur subditus ad Denuntiationem Judicalem Superiori faciendam. Ratio est, quia bonum commune, & innocentis tertij particulari nocentis præferri debet. Quare hoc casu delator, petens solum effectum Denuntiationis Evangelicæ, audiri non debet, cum irrationabiliter petat, sed potius urgeri

geri debet ad satisfaciendum obligationi suæ. Ludov. de Aneno *prax. crim. tit. 9. V. Denuntiatio §. 1. n. 7. Palao p. 11. cit. 2. 11. Reiffenstuel hic n. 75. §. 76.*

130 Dub. 7. quis sit *Efectus* Denuntiationis Evangelicæ, & quando præcipue sit ejus usus? *n. Efectus* illius est delinquentis correctio, & aliquando rei debita restitutio: ad quam, si delinquens sponte illam præstare nolit, Censurâ Ecclesiasticâ, imò etiam immisione in possessionem bonorum compelli potest. Bald. in *Auth. ad hæc c. de Usur. n. 1. Felin. in c. novit. 3. de Judic. col. fin. M. rari. de Ord. Judic. tit. de Denunt. n. 5. König hic n. 111.*

Uti Denuntiationis istius est tum maximè, quando quis læsus est in foro sæculari, aut propter deficientiam actionis, transitum sententiæ in rem judicatam, vel alia obstacula non auditur, nec tamen proximus excusatur à peccato; nam ad Judicium Ecclesiæ pertinet cavere peccata, & illa tollere *c. novit. cit.*

131 Queritur 3. quid sit *Denuntiatio Judicialis*? *n. Est* delicti apud competentem Judicem facta manifestatio. Fleck. *Biblioth. Jur. civil. l. 6. tit. 3. n. 1.* Differt à *Dissimulatione*; quia hæc fit extrajudicialiter: ab *Accusatione*; quia Accusator se obligare debet ad crimen, quod reo opponit, probandum, Denuntiator verò non tenetur regulariter in Judicio proponere probationes, sed Judici relinquit, an ipse in Delictum; & concurrentibus alijs indicijs, in delinquentem velit inquirere. Fleck. *l. cit. n. 6.*

132 Duplex communiter dicitur esse *Denuntiatio Judicialis*, videlicet alia *Generalis*, quando quis delictum absque denominatione delinquentis prodit. Alia *Specialis*, quando delictum simul, & delinquens apud Judicem denominatur. Denuntiare autem delictum potest omnis, qui accusare. Brunn. *ad l. 12. ff. de Jur. sisc. quod Fleck. l. cit. n. 4.* rectè monet intelligendum de Jure veteri; nam de hodierno procedendi stylo ad denuntiandum admittuntur etiam, qui accusare non possunt. Et hi quidem sunt duplicis generis; nam aliqui denuntiant sponte sua, vel ex conscientia motu: alij ex necessitate vel officij, veluti fiscalis, officialis, aut custos ratione causæ ad officium suum pertinentis; vel defensionis, seu ad defendendum jus suum, veluti si testi objicitur crimen, ut removeatur à perhibendo testimonio.

133 Dub. 1. quomodo differat *Denuntiatio Judicialis* ab Evangelica, seu *Charitativa*? *n. Multiplex* inter istas discrimen est. 1. *Finis* Denuntiationis Charitativæ est emendatio fratris, vel ut tertie personæ, aut bono Communitatis provideatur; hinc ex motivo Charitatis procedere debet: contra finis Judicialis Denuntiationis est, ut satisfiat *Communitati læsæ*; tendit enim in

quandam injuriam Communitatis, si ejus membra delinquant: & hinc Denuntiatio ista per se, ac directè procedit ex motivo *Justitiæ vindicativæ*.

2. Denuntiare charitativæ potest etiam ille, qui nec probare, nec indicijs sufficientibus ostendere potest, quòd denuntiarus deliquerit, v. g. quia solus hoc vidit, modò existimer fidem sibi aliquam habendam à Superiore. Contra denuntiare quis judicialiter non potest alterum, non præcedente infamia, vel indicijs criminis; quia cum sine his ad punitionem delati procedere non possit Superior, frustra hujusmodi Denuntiationem faceret.

3. Qui judicialiter denuntiat, nominem suum (Spectato Jure communi) inscribere debet, & postea vocatus coram Judice comparere ad publicam testimonij depositionem, Reique convictionem: qui autem charitativè denuntiat, non debet inscribere suum nomen: imò Prælarus deferentem nullo modo manifestare potest, nisi necessitas postulet ad finem correctionis obtinendum; tunc enim, ut *n. 149.* dictum est, deferens consensum dare tenetur, aut si dare eundem nolit; ipso etiam invito, revelari poterit.

4. In Denuntiatione charitativa Prælarus non debet crimen occultum, & grave manifestare alijs, si solus emendare id possit; quia tendit ad delinquentis correctionem tantum. Contrarium fit in Denuntiatione Judiciali; nam cum ista eò directè tendat, ut reus per testes convictus, aut confessus, in publicam notitiam veniat, & puniatur ad exemplum aliorum, necessariò manifestari alijs delictum ita denuntiatum debet. Videatur Laym. *l. 3. tr. 6. c. 2. n. 5.*

Dub. 2. quænam crimina judicialiter denuntari possint? *n. Denuntari* possunt crimina omnia etiam merè præterita, & emendata, nec amplius committenda, tam privata, quàm publica, tam aperta, quàm occulta, & de quibus nulla adhuc extitit delinquentis infamia. Ita cum *S. Thom. Sylv. Petr. Navar. docent. Less. l. 2. de Just. c. 30. n. 11. Laym. l. 3. tr. 3. p. 2. c. 4. n. 13. Passerin. Trib. Regul. q. 7. art. 3. n. 15. Pagnan. in c. qualiter 24. b. tit. n. 72. Reiffenstuel hic n. 88.* Ratio est, quia publicitas, & infamia delicti tantum requiritur ad Processum, media Inquisitione initiandum *arg. c. inquisitionis 2. & c. qualiter 24. b. tit. ubi infamia supplere debet vices accusatoris, sine quo nullus condemnatur; secus est in Denuntiatione, utpote in qua ipse denuntians vices accusatoris gerit, licet per inscriptionem ad accusandum se non obliget.*

Dixi, *Dummodo probari possit*; nam crimen omnino occultum, nisi vergat in præjudicium Communitatis, vel tertij, judicialiter denuntari non potest *arg. san. §. 100.*

quodam 2. & eam placuit 3. caus. 6. q. 2. can. qui crimen 4. caus. 24. q. 8. l. nostris 8. Et l. fin. C. de calumn. Ratio est, quia cum Denuntiatione Judicialis ad vindictam publicam publico Judicio inferendam tendat, sicut accusatio; publico autem Judicio sine legitima probatione nemo puniri valeat, injuste quis judicialiter denuntietur de crimine, quod probari nequit, cum sine fructu fama ejus laedatur. In ò neque potest Judex recipere Denuntiationem Judicalem, vel vi illius ad Inquisitionem procedere, & Processum intinere, nisi videat à Denuntiante tales denominati testes, aut talia probationis offerri media, per quæ delictum sufficienter probari valeat; secus faciens censetur esse calumniator, utpote Judicium publicum sine probationibus attentans: nec effugiet poenam calumniatorum saltem extraordinariam, arbitrio Judicis imponendam, ut cum Ameno notat Reiffenstuel hic n. 89.

159 Excepi autem, nisi crimen vergat in prejudicium Communitatis, vel tertij; nam delinquens adversus tertium, vel commune bonum, si alia via non suppetat impediendi damnum, denuntiare debet Superiori, ut Judici, etiam ab eo, qui solus scit, modo notitiam ejus non auferat ex Confessione, & per manifestationem delicti damnum illud impediri aliquo modo possit, quamvis non perfecte. Ita expressè Sylv. 7. correctio q. 5. Valent. D. 3. q. 10. p. 5. pag. 677. Less. l. 2. de Jus. c. 30. n. 43. Sanchez. l. 3. de Matr. D. 13. n. 2. Palao tr. 6. D. 3. p. 13. n. 10. Ratio est, quia hæc Denuntiatione non tam ad punitionem delinquentis, quam ad præcavendum damnum, quod intendit inferre, ordinatur. Ergo non est curandum, quòd ipse delinquens infametur, aut per Denuntiationem vexetur; nam bonum privatum cedere bono communi, vel tertij innocenti debet. Neque obstat delictum probari non posse; quia hoc casu non denuntietur delictum, ut illud probetur, sed ut impediatur damnum, ad quod hujusmodi Denuntiatione servit eatenus, quatenus viam aperit Judici, ut inquirat, & quærat media illud impediendi.

160 Dub. 3. an Socius criminis admitti possit ad denuntiandum Socium, ejusque Denuntiatione sit attendenda? Affirmativam videtur probare 1. l. quoniam 1. C. de fals. monet. ubi Constantinus Imp. rescriptit, falsos monetarios ab omnibus inquirendos, ut investigati tradantur Judici, facti conscios per tormenta illico prodituri. 2. l. Divus 6. ff. de custod. & exhib. reor. ubi Marcianus, Caput, inquit, mandatorum extat, quo Divus Fius, eim Provincie Asia præerat, sub Edicto proposuit, ut Irenarchæ, cum apprehenderint Latrones, interrogent eos de Socijs, & receptatoribus, & interrogaciones literis inclusas, atque obfignatas ad cognitionem Magistratûs præstant. Frustra autem mitterentur, si in

Judicio non deberent attendi. 3. Conf. crim. Carol. 7. art. 31. ubi disertè assertitur, dictum Socij criminis facere indicium contra eum, qui pro Socio nominatus est.

Contra negativa sententia videtur deduci 1. ex can. non est 3. caus. 3. q. 11. ubi ex Decreto Hadriani Pape dicitur, non esse credendum contra alios eorum confessioni, qui criminibus implicantur, nisi se prius probaverint innocentes; quia periculosa est & admitti non debet Rei adversus quemcunque confessio. 2. Ex l. fin. C. h. sic. ubi Imp. Honorius, & Theodosius inquirunt, quòd veteris Juris auctoritas de se confessos ne interrogari quidem de aliorum conscientia sinat. Simile quid habetur l. repetit 16. §. is qui 1. ff. de question. 3. Ex ratione; quia merito suspicio esse potest, hujusmodi Denuntiationem idcirco fieri, ut vel ob dignitatem denuntiantis consequatur impunitatem sceleris, vel si hostis ejusdem est, ut ejus supplicio in ipsa supremorum suorum sorte satietur.

Controversiam decidit Constit. crim. 168 cit. art. 31. ubi Denuntiatione Socij criminis admittitur solum, quando quinque hæc observantur. 1. Ut Denuntiatione facta sit ad generalem Judicis interrogationem in ipsa tortura. Hinc nulla est, si quis spontè nominet alium non interrogatus, vel si interrogatio speciatim v. g. de Titio, vel Cajo proposita sit; quia talis interrogatio speciem suggestionis habet. 2. Ut Judex denuntiantem interroget de omnibus circumstantijs, an, quando, ubi, quomodo auxilium sceleri denuntiatus ipsi præstiterit. 3. Ut Judex diligenter exploret, num denuntians, seu nominans cum nominato graves inimicitias foveat, & in eo casu nihil planè fidei denuntianti dabit, nisi alia indicia verisimilia denuntians proferat. 4. Ut nominatus sit talis persona, in quam delicti, quod in Denuntiatione continetur, suspicio possit cadere; nam si honestæ sit vitæ, iterum non est credendum nominanti. 5. Ut reus in illa nominatione constanter perseveret, eamque non revocet, vel in illa vacillet; secus enim admittenda illa non est, nisi ex statu denuntiantis, & alijs circumstantijs indicium capiatur, quòd revocationem denuntiantis tantum fecerit, ut Socios à periculo liberet. Quæ omnia, si copulative concurrant, Denuntiatione Socij contra nominatum facit indicium proximum ad torturam; secus, si vel unum defuerit, König hic n. 103.

Dub. 4. quando Denuntiatione Judiciali sit locus in foro Canonico? 1. Locus eidem est maximè in sequentibus casibus. 1. si is, qui denuntietur sit Clericus, ut quando Clerici, vel Religiosi conqueruntur de injustis oppressionibus, quas patiuntur à suis Prælatibus; nam denuntians judicialiter est quoddammodo actor, actor autem sequitur forum Rei. 2. Si is, qui denuntietur, sit quidem Laicus, crimen tamen

de quo denuntiat, sicut naturā Ecclesiasticum sit, ut Hæresis, Simonia &c. 3. Ob defectum Justitiæ in foro sæculari, quia vel Judex sæcularis est negligens, vel nullus est, qui judicet, vel in eo foro non datur actio, aut repetitio, e. g. ex nudo pacto. 4. Ratione pacis violatæ, vel juramenti non servati à Laicis arg. c. novit. 12. de Judic. 5. Si persona sit miserabilis, quæ denuntiationem proponit. 6. Si in causa Spiritualis, & Ecclesiastica, vel huic annexa, ut si agatur de Matrimonio ob Impedimentum Canonicum non contrahendo, vel contracto dissolvendo c. ad dissolvendum 13. de Respons. impub. c. cum inibi no. 3. de clandest. Respons. Abb. in c. 13. cit. n. 48. & seqq. Azor p. 3. c. 21. dub. 5. Pirhing hic n. 90.

264 Quæritur 4. quid, & quotuplex sit Denuntiatio Canonica? *Denuntiatio Canonica* est delatio criminis ad Superiorem Ecclesiasticum sine solemnitate Accusationis. Wagnereck in c. 14. §. quando not. 3. h. tit. Duplex est, scilicet Generalis, & Specialis.

Generalis apud Superiorem agitur, ut impediatur delictum aliquod, vel damnum, aliudve incommodum, ejusque continuatio: cujus exempla passim inveniuntur in Jure nostro, præsertim c. præterea 12. de Sponsal. & Matr. c. ad dissolvendum 13. de Respons. impub. & c. fin. de clandest. Respons. quibus textibus denuntiari debet Impedimentum impediens, ne cum illo contrahatur Matrimonium, & dirimens, ut cum eo contractum dissolvatur.

Specialis, fit eidem Superiori, ut qui malè præest, vel administrat, corrigatur, aut si post trinam, vel binam saltem admonitionem incorrigibilis sit, à Prælatura, Officio, vel Beneficio removeatur can. Metropolitanum 45. can. sicut 46. Sc. caus. 2. q. 7. can. plijs 31. caus. 16. q. 7. c. custos 1. de Offic. Custod. & c. licet 31. de Simon. Schambog. hic n. 35.

265 Ad Generalem admittuntur omnes, imò si eam facere possit sine gravi suo incommodo, & ad damnum, vel peccatum, aut eorum continuationem impediendam judicet profuturam, denuntiare tenetur quis: Engl. hic n. 30. Pirhing n. 87. Wiestner n. 66. Reiffenstuel n. 147. Magnif. P. Schmier p. 1. de Delict. c. 4. n. 140. & patet ex c. novit. 13. de Judic. c. ad dissolvendum, & c. fin. cit.

266 *Specialis* Denuntiatio ijs duntaxat competit, quorum interest habere bonum Prælatum, Administratorem, Subditum: adeoque soli Religiosi & Clerici suum Prælatum, & soli Parochiani suum Parochum eo fine denuntiare possunt, ut ab Officio removeantur. Abb. in c. novit. cit. n. 59. Marant. tit. de Denunt. n. 7. Honor. hic n. 77. Pirhing n. 87. Wiestner n. 67. Reiffenstuel n. 147. Schmier n. 141.

In *Generalis* Denuntiatione non est opus, ut præcedat monitio. Gloss. in c. ad dissolvendum cit. V. denuntiare, Honor. n. 81. Schambog. n. 35. König n. 108. Specialis requirit monitionem præviam Engl. n. 30. cit.

Effectus Denuntiationis Canonice Generalis est, ut impediatur delictum, damnum, vel aliud incommodum. Specialis delinquentis correctio, imò & punitio; si enim correctionem contempserit, distictione Ecclesiastica coercetur, ab exercitio SS. Ordinum suspenditur, ab Officio removeatur &c. per can. quapropter 47. caus. 2. q. 7. König n. 112.

Quæritur 5. quid sit Denuntiatio Civilis, & quotuplex? *Denuntiatio Civilis* sic dicta, quia à Jure Civili originem suam trahit, est delatio criminis ad Superiorem tanquam Judicem, vel ad interesse proprium, vel ad vindictam publicam. Differt à Canonica 1. ratione Originis; quia Canonica originem suam adscribit SS. Canonibus. 2. Ratione Judicis, coram quo proponitur; nam Canonica proponi solum potest coram Judice Ecclesiastico, Civilis etiam coram Sæculari, quamvis & ipsa locum habeat in foro Canonico. 3. Ratione finis; nam Canonica tendit ad removendum peccatum, vel damnum, Civilis ad satisfactionem pro damno, vel læsione, quam pes delictum vel persona privata, vel ipsa Respublica passa est. Hinc duplex est Denuntiatio Civilis, una privata, altera publica.

Privata est, quæ denuntians pro proprio suum interesse, sive damni privati reparationem, aut debiti satisfactionem intendit, ut fit, quando gravamen sibi illatum à Patre, Domino, Prælato Judici denuntiat filius, servus, Religiosus, ut ab ipso ex officio releventur; item quæ quis alius à Judice satisfactionem petit ex pacto nudo, vel ex contractu, quo læsus est infra dimidium. Abb. in c. novit. 13. de Judic. n. 48. & 51. Marant. de Ordin. Judic. tit. de Denunt. n. 3. Wagnereck in c. 14. §. quando not. 1. b. tit. Pirh. hic n. 87. Schambog. n. 34. Wiest. n. 68. Reiffenstuel n. 84. Denuntiatio hæc in foro Sæculari admittitur, etiam monitione non præmissa: in foro tamen Canonico hæc præmittenda est, si absque incommodo potest, & spes sit emendationis, tollendique injusti gravaminis. Abb. l. cit. n. 48. Durand. specul. tit. de Denunt. §. 2. n. 12. Honor. l. d. n. 71. Pirhing n. 91. cum cit. & hoc colligitur ex can. indignè 21. caus. 12. q. 2. c. novit. 13. de Jud. & c. si quis 2. h. tit. Ratio est, quia Lex Charitatis docet, privata damna cum minimo, quo possunt, proximi damno esse tollenda.

Publica vindictam, & Reip. per cri-
men læsæ satisfactionem spectat, ut Accusatio: ab hac tamen differt in eo, quod ad Denuntiationem etiam publicam nulla opus

opus sit inscriptione *c. super his 16. h. tit.* & denuntians etiam privatus non subeat onus probandi, saltem ex recepta consuetudine, sed tantum aperiendi indicia, quibus Judex ex officio moveri potest ad ulteriorem Inquisitionem. *Laym. l. 3. tr. 6. c. 3. n. 4.*

Fieri potest Denuntiatio hæc vel à constitutis ad id publicis Ministris, vel etiam à privatis. *Abb. inc. 13. cit. n. 48. Marant. l. cit. n. 1. Pirhing hic n. 27. Schambog. n. 34.* Si à publicis Ministris ad id constitutis, ut ferè confuevit, denuntietur crimen, non est opus præmitti monitionem denuntiandi. *Durand. §. 2. cit. n. 10. Scaccia l. 1. de Judic. c. 55. n. 2. Wiestner hic n. 69.* sed Judex Denuntiatione facta, & allatis aliquibus criminis indicijs, in denuntiatum inquiri ex officio, prout factum est *c. fin. b. tit.* Quando fit à privato aliquo, præmittenda est monitio, sicut Accusationi, siquidem crimen sit occultum, & emendatio sperari possit, ut cum *Sanchez, Palao,* & alijs notat *P. Wiestner n. 69. cit.* quod saltem verum est in foro Ecclesiastico; nam in foro Sæculari necessaria illa non est, cum ex consuetudine, quæ est optima Juris interpretis, constet, quod nullus Judex denuntiantem judicialiter interroget de pravia monitione: quod tamen fieri deberet, si illa necessaria foret: imò finis hujus Denuntiationis contrarium fuadet; nam eò tendit, non ut corrigatur reus, sed publicè puniatur. *Reiffenstuel hic n. 92.*

¹⁷⁰ *Forma Denuntiationis Civilis* ferme coincidit cum forma Accusationis, in cujus locum successit. Hinc 1. debet esse scripta vel manu denuntiantis, vel Actuarij, aut Notarij Judicij, cui denuntians causam narrat, & in acta referendam dicitur. 2. debet exprimi nomen denuntiantis, ne temere quis calumniari possit, & ut, si per ca-

lumniam denuntiavit aliquem, ea detecta, ad expensas condemnari queat. 3. Exprimi debet nomen denuntij, sive delinquentis proprium, vel alia signa æquipollentia, quæ illum demonstrent; quia talis demonstratio vice nominis fungitur *l. certum 6. ff. de reb. credit.* 4. Exprimi debet ipsum Delictum, quod denuntiat, cum omnibus circumstantijs loci, ac temporis *arg. l. libellorum 3. ff. h. tit.* Videatur *Clar. §. fin. q. 7. n. 11. Boss. tr. crim. tit. de accus. n. 3. Scaccia l. 1. de Judic. c. 71. n. 2. König hic n. 109.*

Effectus Denuntiationis Civilis unus 178 Judicem, alter Denuntiantem spectat. *Judici* aperit viam ad Inquisitionem Specialem contra denuntiatum, quemadmodum Diffamatio, & Querela. *Scaccia c. 71. cit. n. 3. Carpz. pract. crim. p. 3. q. 108. n. 54. König hic n. 113.* quam Inquisitionem si Judex omisit, facit litem suam, & de Syndicatu tenetur. *Brunnem. Process. Inquis. c. 1. n. 10. §. 11.* amittitque Jurisdictionem criminalem, seu merum imperium. *Gaill. l. 1. obs. 28. n. 1. König l. cit. Reiffenstuel n. 125.* Denuntiantem hæc Denuntiatio adstringit, ut testes nominet, probationes, quas habet, Judici suggerat, & ea, quæ de crimine novit, ostendat; non verò, ut absolute probet. *Reiffenstuel n. 129.* Utrum verò testis esse possit in causa denuntiata, diffident inter se DD. Præferenda videtur Sententia distinguens inter causas leviores, vel in quibus agitur de peccato vitando, & inter graviores, præsertim capitales: in prioribus admitti pro teste Denuntians potest, non item in posterioribus, ob affectionem ad causam, quæ in prioribus non solet adeo esse magna, major in posterioribus, quod Denuntians, si calumniatus fuerit, punitionem timere debeat. Videatur *Libr. 2. tit. 20. n. 65.*

§. IV.

De Inquisitionibus.

S U M M A R I U M.

172. Definitio Inquisitionis.	191. &c. An precedere hæc debeat Inquisitionem Specialem?
173. Ratio illam introducendi.	199. Qualis ad hanc requiratur diffamatio?
174. Divisio in Generalissimam,	200. 201. Maxime si inquirendus sit Prelatus Ecclesiasticus?
175. Specialem,	202. &c. Casus, quibus inquiri potest in delinquentem, infamiam non laborantem?
176. Et mixtam.	211. &c. An, & quomodo constare de corpore delicti debeat?
177. 178. Alius Divisionis modus.	215. &c. An, & quomodo constare de corpore delicti debeat?
179. Tribus maxime modis fieri solet.	219. &c. Quibus casibus tempus, & locus non debeat exprimi?
180. 181. Differentia inter hos modos.	221. &c. Quid observandum sit in Examine, & Interrogatorij Inquisitorialibus?
182. &c. Differentia Inquisitionis ab Accusatione, & Denuntiatione.	
185. Quis Inquisitionem facere possit?	
186. De quo criminis?	
187. Et contra quem?	
188. &c. Quam eximantur ab Inquisitione severa?	